

זה שעלה עליו הגורל עתה לעזאזל יתקיים תחתיו של השעיר לעזאזל הראשון שמת.

ונמצא שיש בידו עתה שני שעירים לה', ושעיר אחד לעזאזל.

ומבאר המשנה מה יעשה בשעיר המיותר בכל אחד משני האופנים:

והשני, השעיר המיותר [אם השעיר של ה' מת הרי יש שני שעירים לעזאזל, ורק אחד מהם משתלח. וכן להיפך, אם השעיר של עזאזל מת, הרי יש כאן שני שעירים לה'. ורק אחד מהם קרב לה']⁽⁶⁾.

ירעה עד שיסתאב, יפול בו מום, וימכר, והרי הוא יוצא לחולין בכמירה זו, ודמיו קדושים, ויפלו דמיו לעולת נדבה של ציבור.⁽⁷⁾

ועל אף שהדין הוא שחטאת שהתכפרו

ואם משהגדיל [אחרי ההגדלה] מת אחד מהם, יביא זוג אחר — שני שעירים נוספים — ויגדיל עליהם בתחילה, גורל חדש. אחד לה' ואחד לעזאזל.⁽⁵⁾

ויאמר הכהן, כפי שמבאר המשנה, בהתאם לשעיר שמת:

א. אם אירע שהשעיר של שם מת — יאמר הכהן כך:

זה השעיר שעלה עליו עתה הגורל לשם — יתקיים תחתיו של השעיר הראשון של שם שמת.

ונמצא שיש בידו עתה שעיר אחד לה', ושני שעירים לעזאזל. האחד השעיר שנותר מההגדלה הראשונה, והשני הוא בן זוגו של זה. ולהלן המשנה תבאר מה יעשה בשעיר המיותר.

ב. ואם השעיר של עזאזל מת — יאמר כך:

רא"ש וריטב"א [ראה גם שיח יצחק על תוספות ישנים].

אך דעת רבי שמעון שמצות ההגדלה אינה מעכבת. ואם מת אחד מהם יקח שעיר שני בלי הגדלה. [לעיל מ א. ולקמן סג ב].

6. הגמרא תפרש לאיזה "שני" התכוונה המשנה: האם הכוונה לשעיר הנותר בזוג הראשון [ומקריב את שני השעירים שבזוג השני], או, שכוונת המשנה לשעיר השני שבזוג השני שהביא אחר מיתת הראשון, [ומקריב את השני שנותר מהזוג הראשון].

7. היינו, היו נותנים את הדמים לשופר [קופה שראשה צר ותחתיתה רחבה, כעין שופר] שהיה במקדש. ל"קין המזבח". שביום שלא הביאו

5. לעיל לט ב נחלקו אמוראים [בדעת רבי יהודה ורבי נחמיה] אם מצות ההגדלה מעכבת [כלומר אם הביא שעיר ופירש בפיו שיהיה לשם שעיר של השם, או לשם שעיר של עזאזל. האם דיבור חל אף על פי שלא נעשה על ידי הגדלה]. ודברי האומר שהגדלה אינה מעכבת עמדו בתובתא [בדף מ א].

וכתבו הראשונים שאפילו הסוכר שהגדלה אינה מעכבת, מודה שצריך להביא שנים אחרים משום שלכחילה יש מצוה בדבר [ואף על פי שלענין מצות "לקיחתן כאחת" שנינו במשנה לעיל שאם מת אחד לפני ההגדלה יקח זוג לשני, ואין לקיחתן כאחד, יש לחלק: שמצות הלקיחה היא מצוה שעיקרה בערב יום הכיפורים. ואינה חמורה כמו מצות ההגדלה שהיא עבודת יום הכיפורים עצמן]. על פי תוספות ישנים, תוספות